

Biografie

MVZ453 Výzkum konfliktů
Mgr. Jana Urbanovská, Ph.D.
23.4.2013

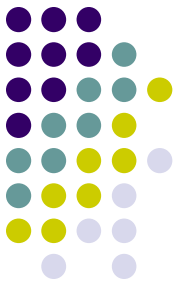

Obsah

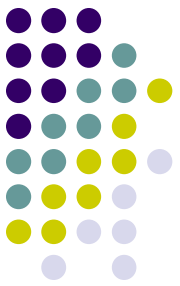

- Vývoj biografické metody
- Využití biografie v politických vědách
- Typy biografie
- Tvorba biografie
- Výhody a nevýhody biografie

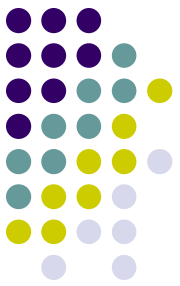
Vývoj biografické metody

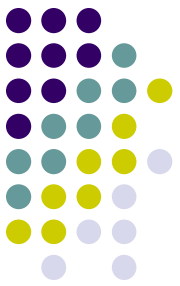
- zaměření na **život člověka**, jeho zkušenosti a způsob, jak o nich vypovídá
- základem přesvědčení, že výzkum jeho života nám umožní **pochopit společnost**
- životopisy mezi nejstaršími **literárními památkami**
- **středověk** – vyprávění ze života svatých
- **renesance** – světské osobnosti (umění, literatura)
- = cíl obecně platného **poučení**
- konec 19. století – **klasická antropologie**
 - snaha popsat mimoevropské společnosti („primitivní“ kultury)

- William I. Thomas a Florian Znaniecky (chicagská sociologická škola): „**The Polish Peasant in Europe and in America**“ (1918)
 - klasické dílo sociálních věd
 - zpracovává osobní, hist., náb. a ekon. dokumenty z polské společnosti → zachycení její změny před 1.s.v.
 - vývoj rolnických skupin, donucených industrializací k imigraci do Ameriky a Německa
 - 5 dílů, vč. autobiografie rolnického imigranta Wladka Wiszniewského
 - → charakteristika polské společnosti v amerických městech a na polském venkově

- → začátek rozkvětu empiricko-teoretického výzkumu sociologického oddělení na Chicagské univerzitě
- vliv na celý vývoj kvalitativního výzkumu
- významný pokus o podrobení biografického materiálu sociologické analýze
- základem osobní dokumenty shromažďované v Americe a Polsku (zejm. dopisy přistěhovalců)
- potlačení rozhovorů a pozorování (zkreslení skutečnosti)

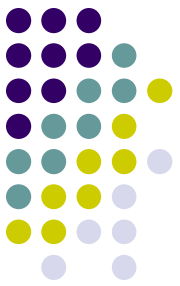

- po 2.s.v. – **útlum ve využití biografii**
 - rozvoj kvantitativních metod
 - silné proudy marxismu a strukturalismu
- konec 70. let – **zájem obnoven**
 - technologický vývoj (rozšíření magnetofonu)
 - zvyšující se zájem o jedince a každodenní život = „**biografický obrat**“ ve společenských vědách
 - *více o biografickém obratu viz Chamberlayne – Bornat – Wengraf 2000*
- anglofonní recenzované časopisy: „**Biography: An Interdisciplinary Quarterly**“ a „**Auto/Biography**“
- ČR: rec. časopis „**Biograf**“
 - *více o biografickém výzkumu v ČR viz např. Konopásek 2000 a Roth 2002 („Naše životy jako databáze“, projekt SAMISEBE)*

Využití biografie v politických vědách

- **málo textů** v oblasti politologie a MV
- biografie považována za **nedostatečně vědeckou**, vhodnou max. při psaní politických životopisů nebo četbě pamětí státníků
- **zájem o jedince** v politologii a MV **potlačen** (když, tak nejvyšší političtí představitelé)
- politická biografie obdařena schopností proniknout k podstatě X trpí **nedostatkem kritérií a konceptualizace**
- politologové si většinou všímají **obecného** X biografie se zabývá **konkrétním**
- potenciál pochopit skrze studium jedince společenské mechanismy i v oblasti domácí a mezinárodní politiky
- využití k vytváření **případových studií** za účelem testování a hodnocení teorií
 - biografie jako zvláštní verze případové studie

Kevin Theakston: výzkumu vůdcovství v britské státní správě (ve Whitehallu)

- biografie neoprávněně opomíjena
 - využití **komparativní biografie**
 - hl. teze: biografické případové studie mohou objasnit vykonávání vůdcovství ve Whitehallu a měnící se roli a kulturu britské státní správy
 - **9 vysokých britských státních úředníků** ve Whitehallu (mj. Evelyn Sharpová, první žena na pozici stálého tajemníka britského úřadu vlády)
 - kromě vypracování biografií také **zobecňování** → **ponaučení** (zkoumáním minulosti, osobnostních rysů, metod a úspěchů i neúspěchů osobností)
 - hodnocení biografických případových studií ve světle **teorií vůdcovství** (transformativní X konzervativní model, konz. vhodnější pro Whitehall)
- > *více o pojetí biografií jako případových studií viz Theakston 1997*
- výzkum vůdcovství relevantní i pro **výzkum konfliktů** (role jedinců v konfliktu)

Typy biografie

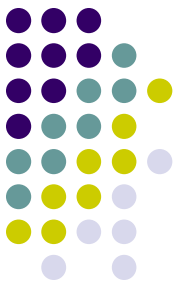
Klíčové pojmy:

- **epistemologický zlom**

- obtížné vytvořit si dostatečný odstup; biografie všudypřítomné (ve veřejném i soukromém prostoru)
- intuitivně vlastnímu životu a životu ostatních rozumíme X vliv současných společenských struktur
- EZ tento postoj pomáhá překonat; spočívá ve schopnosti oddělit vědeckou interpretaci společenských pochodů od naivního přístupu k životu
- úzké propojení mezi vědcem a subjektem znesnadňuje provedení EZ

- **biografická iluze**

- víra, že lidský život můžeme zachytit ve své plnosti
- vždy ale zdůrazňovány pouze ty události, které získaly ex post nějaký smysl = „umělé vytváření smyslu“

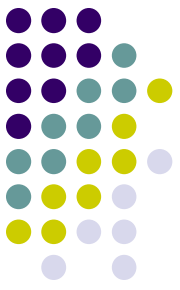

- **Epistemologické předpoklady** → 3 typy biografie: pozitivistická, konstruktivistická a kritická
- **(1) Pozitivistická biografie**
 - prostřednictvím vědeckých metod je možné dojít k objektivnímu poznání skutečnosti
 - zaměření na životní fakta
 - obhajován nárok biografie na všeobecnou platnost
 - možný zájem pouze o určitý aspekt života → oslabeno riziko biografické iluze
 - doporučována triangulace s dalšími kvali a kvanti metodami

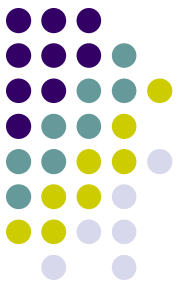
- **(2) Konstruktivistická biografie**

- zásadní význam – pohled aktéra a interakce mezi vědcem a předmětem jeho studia
- životu zkoumaného jedince přiznávána subjektivita
- biografie nikdy nemůže obsáhnout celou lidskou existenci
- fakta vždy zprostředkovaná
- biografie výsledkem projekcí, schematizací, stylizací nebo ideologických interpretací
- životní příběh jako legenda – biografie založena na paměti
- zbraň popíračů holocaustu (nesrovnalosti ve výpovědích přeživších)

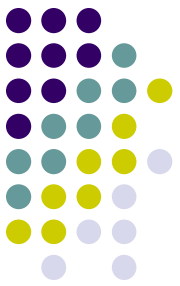

- **(3) Kritická biografie**

- nejen odhalení pojmů a konstruktů, ale také úsilí o jejich proměnu jako prostředek změny společenských vztahů
- zpochybnění kritérií vědeckosti (→ nízký zájem politických věd)
- **feministická metodologie**
 - odmítá předpoklad nezávislosti vědce
 - pohled „zespodu“ společnosti
 - osobní zapojení vědců do prostředí výzkumu (tzv. akční výzkum), skutečnost poznávat také tím, že ji budou měnit
 - zvyšování povědomí zkoumaných subjektů o své situaci
 - hlas pro ty, kteří by jinak nedokázali představit své myšlenky
- méně radikální – **genderová studia**
- **postkoloniální a afroamerická studia**
 - tzv. testimonio (zvláštní forma životní historie, morální imperativ svědčit o prožitých utrpeních utlačovaných potomků pův. obyvatel Lat. Am.)
 - „Já Rigoberta Menchúová“ (1982) – Elizabeth Bargasová, RM jako hlas všech venkovanů, vlna solidarity s pův. obyvateli Guatemaly

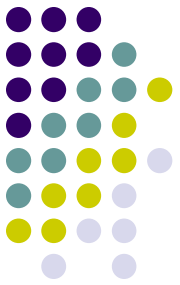

- Clifford (1970) → typy biografie na základě **stupně objektivit / subjektivit**
 - **objektivní biografie**
 - nemožná; minimální interpretace ze strany výzkumníka; „fakta mluví sama za sebe“
 - **vědecko-historická biografie**
 - silný důraz na fakta; větší historické pozadí a snaha rozvinout na něm charakter subjektu; nejčastější forma
 - **umělecko-vědecká biografie**
 - stejně intenzivní výzkum, výzkumník navíc v roli kreativního umělce, předkládá detaily co nejživějším a nejzajímavějším způsobem
 - **narativní biografie**
 - fikce založená na skutečných dokumentech; výsledek jak faktický, tak smyšlený; blízko beletrii
 - **fiktivní biografie**
 - téměř historický román; minimální pozornost původnímu výzkumu

Tvorba biografie

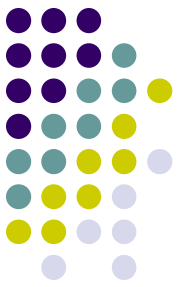
- **výběr předmětu** výzkumu
 - snazší u autobiografie, ale i tam nutné ospravedlnění
- **hledání problému**
 - nutná kreativita, vliv osoby výzkumníka
- **shromažďování dat:**
 - **vnitřní výzkum:** využívání archivních materiálů
 - využít stávající archivy
 - vytvořit vlastní
 - **vnější výzkum** – nejčastěji rozhovor – krajní typy:
 - standardizovaný (důraz na fakta)
 - diskurzivní / konstruktivistický (důležitá interakce)
 - v praxi často něco mezi

- „Interviewing is rather like a marriage: Everybody knows what it is, an awful lot of people do it, and behind each closed door there is a world of secrets.“ (Oakley in Fontana and Frey 2005: 722)

→ *vice o rozhovoru viz:*

- Denzin, N.K. & Lincoln, Y.S. (eds.) (2000): *Handbook of Qualitative Research*, 2nd ed. Thousand Oaks, CA, London: Sage.
- Gubrium, J. F. & Holstein, J. A. (2001): 'From the Individual Interview to the Interview Society'. In: J.F. Gubrium & J.A. Holstein eds. *Handbook of Interview Research*, 2nd edition. Thousand Oaks, CA: Sage Publications: 3-32
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2008): *InterViews: Learning the craft of qualitative research interviewing*, 2nd ed. Thousand Oaks, New Delhi, London, Singapore: Sage.
- Littig, B. (2009): 'Interviewing elites - interviewing experts: Is there a difference? Methodological considerations'. In: A. Bogner, B. Littig, & W. Menz (eds.) *Expert Interviews*. Palgrave /MacMillan (forthcoming)
- Mauser, M. & Nagel, U. (2009): 'The Expert Interview and Changes in Knowledge Production'. In: A. Bogner, B. Littig, & W. Menz (eds.) *Expert Interviews*. Palgrave /MacMillan (forthcoming)
- Platt, J. (2001): 'The History of Interview'. In: J. F. Gubrium & J. A. Holstein, eds. *Handbook of Interview Research*, 2nd edition. Thousand Oaks, CA: Sage Publications: 33-52.
- Rist, R.C. (2000): 'Influencing the Policy Process with Qualitative Research'. In: N.K. Denzin & Y.S. Lincoln, eds. *Handbook of Qualitative Research*, 2nd ed. Thousand Oaks, CA, London: Sage: 1001-1017.
- Snape, D. & Spencer, L. (2003): 'The Foundation of Qualitative Research'. In: J. Ritchie & J. Lewis eds. *Qualitative Research Practice. A Guide for Social Science Students and Researchers*, Thousand Oaks, CA: Sage Publications: 1-23.
- Welch, C., Marschan-Piekkari, R., Penttinen, H. and Tahvanainen, M. (2002): 'Corporate Elites as Informants' *Qualitative International Business Research, International Business Review*, Vol. 11, No. 5: 611-628.

- způsob uspořádání dat = **kódování** → lepší analýza a interpretace
 - neustálý proces, ve kterém zpracováváme nová data a přiřazujeme jim předem stanovené kódy
- *více o kódování viz Reichel 2009*
- důležité najít a rozvinout **vlastní téma** (chronologie není vším)
 - problém, jak se **dostat k podstatě věci** – Smith: výraz „figure under the carpet“
 - volba **formy biografie**
 - zasazení hrdiny/hrdinky do **kontextu**

Výhody a nevýhody biografie

Nevýhody:

- nedostupnost zdrojů
- nedůvěra v existující zdroje
- nekvalitní zdroje
- nedostatečný odstup
- neznalost metodologie ze strany vědecké komunity

Výhody:

- dlouhodobá perspektiva
- hloubka výzkumu
- přístup k neoficiálním dokumentům
- možnost komparace a diferenciací objektů výzkumu
- vyšší přidaná hodnota výzkumu

Zdroje

- Chamberlayne, Prue – Bornat, Joanna – Wengraf, Tom (2000): *The Turn to Biographical Methods in Social Science. Comparative Issues and Examples*, London and New York, Routledge.
- Dallek, Robert (1996): Lyndon Johnson and Vietnam: The Making of a Tragedy, *Diplomatic History*, Vol. 20, No. 2, pp. 147-162.
- Fontana, A. – Frey, J. H. (2005): The interview: From neutral stance to political involvement, in Denzin, N. K., Lincoln, Y. S. et al.: *The Sage handbook of qualitative research*, Sage, Thousand Oaks, pp. 695-727.
- Hendl, Jan (2008): *Kvalitativní výzkum. Základní teorie, metody a aplikace*, Praha, Portál.
- Horký, Ondřej – Tomalová, Eliška (2008): *Biografie*, in: Drulák, Petr (ed.): *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*, Praha, Portál, s. 177-202.
- Konopásek, Zdeněk (ed., 2000): *Our Lives as Database – Doing a Sociology of Ourselves*, Praha, Karolinum.
- Murphy, W. (1969): Populist in the Pulpit, *The Yale Law Journal*, Vol. 78, pp. 725–730.
- Popadiuk, Natalee (2004): The Feminist Biographical Method in Psychological Research, *The Qualitative Report*, Vol. 9, No. 3, pp. 392-412.
- Reichel, Jiří (2009): *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*, Praha, Grada.
- Roberts, Brian (2002): *Biographical Research*, Buckingham – Philadelphia, Open University Press, s. 1-17. Dostupné on-line (<http://www.mcgraw-hill.co.uk/openup/chapters/0335202861.pdf>).
- Roth, Wolff-Michael (2002): Auto/Biography as Method: Dialectical Sociology of Everyday Life (Review Essay), *Forum: Qualitative Social Research*, Vol. 3, No. 4.
- Seligman, Lester G. (1950): The Study of Political Leadership, *The American Political Science Review*, Vol. 44, No. 4, pp. 904-915.
- Smith, L. M. (1994): *Biographical Method*, in Denzin, N. K., Lincoln, Y. S. et al.: *Handbook of Qualitative Research*, London, Sage, pp. 286-305.
- Theakston, Kevin (1997): Comparative Biography and Leadership in Whitehall, *Public Administration*, Vol. 75, No. 4, pp. 651-667.